

Sochy univerzitního kampusu Masarykovi univerzity

Vyučovaný předmět:

Výtvarná výchova

Učitel/autor:

Bc. Petra Hrubanová, Bc. Iveta Janošková, DiS., Bc. Jana Karásková

Třída + počet žáků, charakteristika:

25 žáků, 9. roč. ŽŠ/1. roč. SŠ, bez speciálních vzdělávacích potřeb

Časová jednotka: 45 minut

Pojetí kurikula:

Výtvarná výchova v praxi pro nás znamená obsahově složitý proces. Tvořivé činnosti jsou provázány s procesy tvorby a reflexí. Zážitek z tvorby (relaxace, tvůrčí činnost, myšlenkové asociace, atd.) díky motivaci je jedním z hlavních přínosů výtvarné výchovy. Naše lekce vychází z pojetí kurikula esencialistického a aktivistického.

Kontext:

Hodina Sochy univerzitního kampusu Masarykovi univerzity se tematicky pojí s kulturou ve městě. Pojem kultura je velice rozšířeným a obecným pojmem. Dětem chceme především ukázat, že se kultura pojí nejenom s uměním, divadlem, architekturou, životním stylem, zvyky atd., ale i s podmínkami, které vychází z přírodních zákonů a vzájemných interakcí. Příroda a lidská činnost se vzájemně podílí na výstavbě kultury. Sochy univerzitního kampusu MU vytváří sbírku současných uměleckých děl. Dětem chceme ukázat sochu jako objekt, různé přístupu ke zpracování a především je chceme nechat pracovat s vlastní podstatou vybraných soch a rozšířit jejich představivost.

Po lekci by v hodině výtvarné výchovy mohlo následovat seznámení se se zbylými sochami/autory v areálu kampusu MU nebo ve městě Brně. Tyto objekty by jim byly představeny prostřednictvím přímého kontaktu (jak tomu bylo v této hodině) nebo prostřednictvím informací, obrazových materiálů a aktivit ve třídě (viz pracovní listy z lekce).

Umělecké dílo:

V areálu univerzitního kampusu MU v Bohunicích se nachází jedenáct uměleckých děl, pro účely našeho výkladu jsme vybrali dvě umělecká díla. Dotyky a distance a sousoší Osvícení a Silná barva jsme si zvolili z několika důvodů. Tím nejdůležitějším důvodem bylo podobné téma, které sochy k sobě pojí (př. motiv a použití přírodního materiálu, rituál, optický klam, nekonečnost, lidská existence ve vesmírném kontextu) a dalším důležitým aspektem výběru bylo umístění soch. Sochy se nacházejí ve vzájemné blízkosti, a proto tedy i při přesunu skupiny posluchačů, nedojde ke zbytečným časovým prodáváním.

1) Dotyky a distance – Aleš Veselý

Nerez ocel, kámen, 300×560×150 cm, 2009, z cyklu Kódy a prolínání

V díle se spojují dvě základní látky. První simuluje zakřivení prostoru pomocí zrcadla, které díky lomu světla napodobuje nekonečno. Druhý element zastupuje balvan představující základní sílu země.

Cyklus KÓDY A PROLÍNÁNÍ představuje dvacet šest soch. „Jsou tak trochu interaktivní. Člověk do nich může vstoupit, může si je ohmatat, a vidí tak v druhém plánu, že se tam děje něco úžasného.“

Sochy tvořené prohnutými ocelovými pláty vysokého lesku v kombinaci s přírodními prvky symbolizují jakési pokusy o překročení známých dimenzí. V objektech je využíván fenomén zrcadlení, které člověka naplňuje úžasem, nespočívá v efektních optických účincích. Otevírají se průniky do jiných prostorů, nezměrnost vesmíru se násobí v sérii prolínajících se zakřivených obrazů. Tato sdělení jsou zakódovaná a je třeba je rozšifrovat a pochopit. Hmota ani tvar

nejsou definitivní, relativnost fyzické existence vyvažuje naše vnitřní vědomí, vesmír, který vytváříme ve vlastní mysli. Člověk musí cele vstoupit do této „hry“ kódů a významů. **Sochy Aleše Veselého uměleckou řečí hovoří o rozpínajícím se vesmíru, množině galaxií, světů, které jsou stále více od sebe vzdalovány a jsou mimo dosah našeho poznání.** Hovoří ovšem i o tajemnosti a smyslu lidského údělu, o postavení člověka v řádu věcí.

2) **Sousoší Osvícení a Silná barva – Lukáš Rittstein**

Kombinace materiálů, 2009, série Les

Autorem soch je Lukáš Rittstein, který je vytvořil skloubením různých materiálů. Výsledkem je mnohovýznamové spojení dřeva, kovu, keramiky, skla a sádry.

Sousoší patří do série soch s názvem Les. Je inspirována dlouholetými pobyty autora v džungli na Papuy Nové Guineji, kde si intenzivně uvědomil mizení divočiny. Tyto sochy se volně inspiřují fenoménem **globalizace, ekologickými otázkami a civilizačními problémy**. Jsou vždy tvořeny oblým, měkce působícím tvarem, který se drží horizontálních umělých kmenů tak „jako se duše upíná na osu své existence“ (Rittstein). **Každá ze soch má svůj vlastní, konkrétní příběh, jejich význam je však obecně symbolický: jde o hledání hlubšího zakotvení člověka v současné společnosti.** Tento prožitek se u Rittsteina zrodil právě mezi domorodými kmeny, kde tak intenzivně prožíval právě ono závatné mizení původního propojení člověka se světem přírody.

Dílo Lukáše Rittsteina je obsáhlé a významově víceznačné a mnohoznačné. Autorova hluboká představivost a **intenzivní prožívání civilizačních momentů lidské existence ve vesmírném kontextu je všudypřítomná.** Celé dílo Lukáše Rittsteina tak charakterizuje konfrontace vnitřního a vnějšího vesmíru.

Pedagogické cíle:

- žáci si zapamatují jména prezentovaných umělců a uměleckých děl
- žáci dokáží stručně charakterizovat tvorbu Aleše Veselého a Lukáše Rittsteina
- žáci si procvičí povědomí o rozličných materiálech, které je obklopují v běžném životě
- žáci vytvoří objekt z přírodních a/nebo umělých materiálů dle zadání
- žáci zvládnou vytvořit asociace na určené umělecké dílo
- žáci spolupracují ve skupině

Popis jednotlivých aktivit včetně časového harmonogramu:

1. **Úvodní slovo** – krátké informace ke sbírce uměleckých děl v rámci kampusu MU, co nás čeká. **2 min.**
2. **Dotyky a distance – Aleš Veselý**
 - 2.1. zahřívací aktivita - kvíz na téma materiály - přírodní a umělé materiály v neprůhledných sáčkích, žáci budou hádat co to je a to doplní do pracovního listu. **5 min**
 - 2.2. krátké informace o díle a autorovi - **3 min**
 - 2.3. vytvoření drobného přenositelného objektu z přírodních či umělých materiálů (samostatná práce) – **15 min**
 - 2.4. přenos objektů k dalšímu dílu, instalace objektů v novém prostoru – **3 min**
 - 2.5. závěrečné slovo - (proč jsme sochu přenesli – nový význam, nová kvalita zrcadlení) navázání na další objekt
3. **Sousoší Osvícení a Silná barva – Lukáš Rittstein**
 - 3.1. krátké informace o díle a autorovi – **2 min**
 - 3.2. asociace a příběh (viz. pracovní list) + přednes ostatním skupinám - **15 min**

Doplňková aktivita – můžeme využít jako pro následující aktivity ve škole

4. **Obrazová skládačka** – všechny sochy a autoři v areálu MU – viz příloha

5. **Ukončení výstupu – shrnutí informací (kdo, co, jak, proč)**

společná témata: protiklady (umělé x přírodní; primitivní x moderní; existující x fiktivní; aj.), rituál, komunikace s prostorem/prostředím

Reflexe:

Realizovaná hodina proběhla dle našeho názoru dobře. Shodly jsme se, že sochy pro výuku byly vybrány správně a že i námi vymyšlené aktivity by v praxi adekvátně vyhovovaly a navíc by pro žáky byly i dostatečně zajímavé.

Díky hodině s našimi spolužáky jsme zjistily, že problém bychom měly s časovým rozložením jednotlivých aktivit do vyučovací hodiny. U některých činností se nám povedlo určit nutný čas relativně dobře, avšak u jiných úkolů se námi navrhnutý čas ukázal jako nedostačující (především při plnění úkolu číslo 3.2. – vymyšlení příběhu), a proto bylo nutné časové rozložení změnit.

V průběhu hodiny jsme si též uvědomily, že musíme žákům vše dostatečně vysvětlovat a opakovaně zjišťovat, že skutečně všemu rozumí. Stejně tak jsme pochopily, že je nutné věnovat dostatek pozornosti tomu, jak se žáci na práci soustředí a zda se opravdu věnují tomu, čemu mají.

Obecně hodnotíme hodinu jako velmi přínosnou. Nejen, že jsme zjistily, jaké nedostatky naše lekce v praxi obnáší, ale také to, jaká pozitiva má. V hodině navíc vládla příjemná, pohodová atmosféra, která pozitivně působila na všechny zúčastněné.

Použitá literatura a zdroje obrázků:

Informace:

- <http://www.artlist.cz/lukas-rittstein-2370/>
- <http://www.novagalerie.cz/lukas-rittstein/>
- <http://www.artlist.cz/ales-vesely-1207/>
- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1400186-dotyky-distance-i-vstup-do-zakona-jsou-v-litomysli-povoleny>
- <http://www.galeriekvary.cz/vystavy/archiv-vystav/vystavy-2012/ales-vesely-kody-a-prolinani>
- <http://www.munimedia.cz/prispevek/vystava-silna-barva-ukryva-ode-vseho-neco-1178/#sthash.lkgxvzvs.dpuf>
- <http://www.ibrno.cz/kultura/30450-v-kampusu-se-nedari-jen-ved-ale-i-umeni.html>
- <http://collections.muni.cz/cs/sbirky/sbirka-vytvarneho-umeni>

Obrázky:

- http://www.lidovky.cz/foto.aspx?c=A110620_174117_In_kultura_wok&foto=WOK3bef81_Rittstein_lapetov_OB5D1522_2_99639.JPG
- <http://www.artlist.cz/dila/usvit-6871/>
- http://praha.idnes.cz/foto.aspx?r=praha-zpravy&c=A150313_130357_praha-zpravy_nub&foto=NUB59db91_MAF_F_2015_03_12_192613_5499028.jpg
- http://kultura.zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=vytvarne-umeni&c=A150313_172336_vytvarne-umeni_vha&foto=JB59dc77__mg_1814.jpg
- <http://www.artlist.cz/dila/klec-1320/>
- <http://www.galeriestredokluky.cz/detail.php?id=63>
- <https://www.muni.cz/history/artworks/1205/1>
- <http://artalk.cz/2012/07/06/zemrel-dalibor-chatrny/>
- <http://kultura.sme.sk/c/7447131/na-namesti-slobody-stoji-jukebox.html>
- <http://bratislava.sme.sk/c/5841137/sochy-mu-burali-komunisti-aj-jt.html>
- <http://www.linkos.cz/diar-cos/diar-2013/>
- http://hranicky.denik.cz/galerie/foto.html?mm=030109_tr_tasovsky&s=40
- <http://zpravy.tiscali.cz/zemrel-sochar-vratislav-karel-novak-autor-letenskeho-metronomu-223543>
- <http://zena-in.cz/clanek/olbram-zoubek-v-jizdarne-prazskeho-hradu>
- http://kultura.zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=vytvarne-umeni&foto1=KOT2227c5_preclik_FO02102135.jpg
- <http://www.stuttgarter-zeitung.de/gallery.villen-von-stuttgarter-beruehmtheiten-so-lebten-porsche-bolz-und-co-param~5~4~0~21~false.7f29f2d4-40cc-4199-ae4e-785f4b41a1c5.html>
- <https://www.online.muni.cz/udalosti/1981-kampus-ozivilo-moderni-umeni>

Potřebný materiál:

Zahřívací aktivita:

- kámen, ocel, traviny, igelit, papír, karton, sklo, pytlovina, tyl

Vytváření objektu

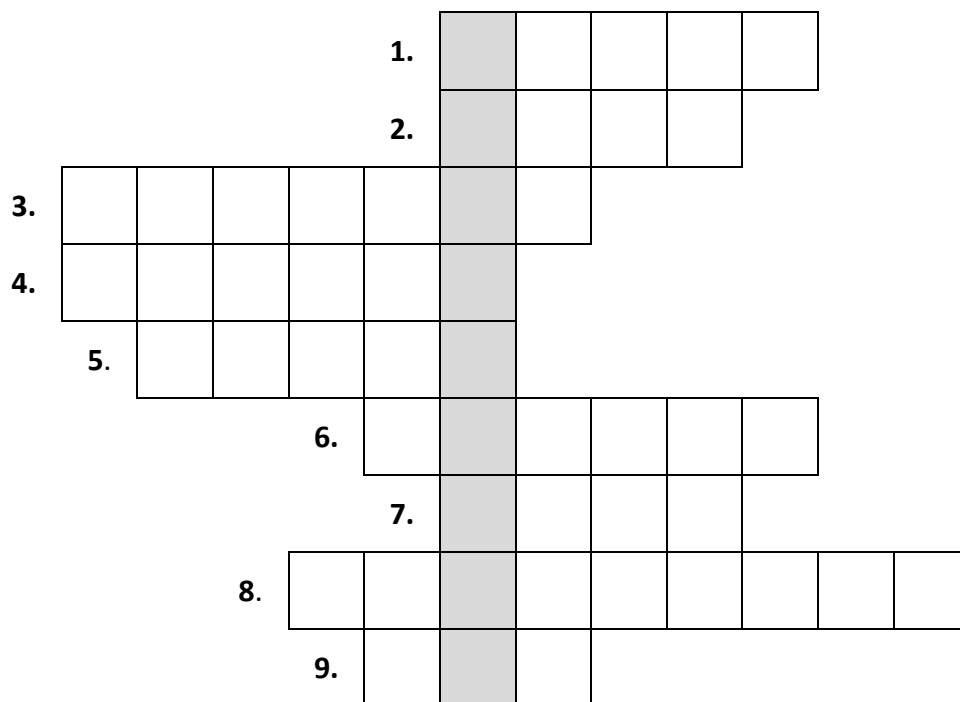
- přírodniny, noviny, kolíčky, dřívka, lepidla, alobal, skořápky, textil, atd.

Práce se symbolem

- papíry, tužky

Sochy v areálu Univerzitního kampusu MU

1. V dnešní hodině se budeme zabývat _____ jednotlivých materiálů a prostředí.

2. Čtyřsměrka pro rychlíky 😊

Najdi jména jedenácti uměleckých objektů umístěných v Kampusu Masarykovy Univerzity. Urči, která díla v čtyřsměrce chybí. (nápovědu najdeš na druhé straně)

O	A	M	E	O	F	T	Ř	I	P	O	S	T	A	V	Y
S	H	I	E	M	O	X	E	O	A	I	T	Q	A	E	G
N	Á	J	R	A	U	S	F	D	U	X	É	E	N	I	O
G	V	V	F	R	T	A	Q	Z	S	G	B	Z	O	Z	V
P	O	S	V	I	C	E	N	Í	K	U	L	J	T	F	A
A	N	T	O	I	S	I	L	N	Á	B	A	R	V	A	E
U	V	F	X	E	S	E	U	H	K	O	I	A	S	O	X
D	O	T	Y	K	Y	A	D	I	S	T	A	N	C	E	L
Q	R	E	L	I	E	F	P	L	A	S	T	I	K	V	G
G	N	I	M	O	C	S	I	D	E	R	G	O	J	Ě	V

3. V areálu Univerzitního kampusu MU se nachází umělecká díla od jedenácti umělců. Tady je vypsán jejich přehled. Na tento list si k nim můžeš zaznamenat poznámky.

Aleš Veselý – Dotyky a distance

Lukáš Rittstein – sousoší Osvícení a Silná barva

Jozef Jankovič – Rovnováha

Krištof Kintera – Red is coming

Michal Gabriel – Tři postavy

Olbram Zoubek – sousoší O Evě a O Marii

Dalibor Chatrný – Hnízdo

Otto Herbert Hajek – Reliefplastik

Vratislav Karel Novák – Nakloněné kruhy

Vladimír Preclík – Rozkvět vzdělanosti

Pavel Tasovský – Stébla

Sousoší Osvícení a Silná barva jsou inspirované dlouholetými pobyty Lukáše Rittsteina v džungli na Papue Nové Guineji, kde si intenzivně uvědomil mizení divočiny. Tyto sochy se volně inspiřují **fenomémem globalizace, ekologickými otázkami a civilizačními problémy**. Každá ze soch má svůj vlastní, konkrétní příběh, jejich význam je však obecně symbolický: jde o hledání hlubšího zakotvení člověka v současné společnosti.

4. Sousoší Osvícení a Silná barva je inspirované určitým příběhem a celosvětovými fenomény. Co ti sousoší připomíná?

Napiš pojmy, které v tobě tyto objekty vyvolávají (asociace, nápodoba, atd.)

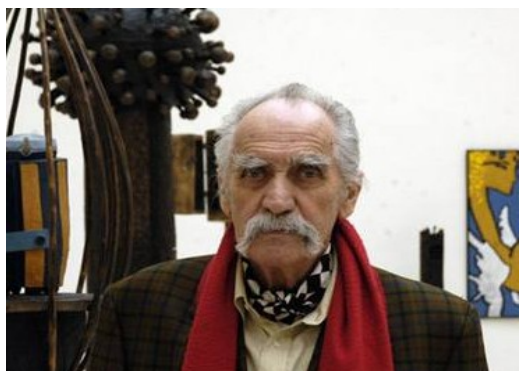
5. Každá socha má svůj vlastní příběh. Na základě toho, co v tobě vybraný objekt vyvolává, se tedy pokus napsat svůj vlastní příběh.

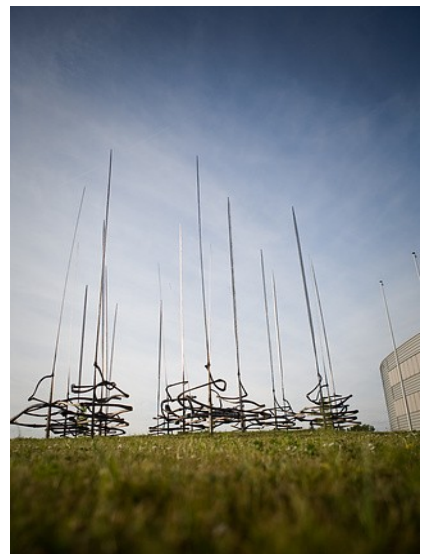
II. Řešení

					1.	k	á	m	e	n			
					2.	o	c	e	l				
3.	t	r	a	v	i	n	y						
4.	i	g	e	l	i	t							
5.	p	a	p	í	r								
					6.	k	a	r	t	o	n		
					7.	s	k	l	o				
				8.	p	y	t	l	o	v	i	n	a
				9.	t	y	l						

	A			O		T	Ř	I	P	O	S	T	A	V	Y
	H			M				O			T				
	Á			A				D			É				
	V			R				Z			B				
	O	S	V	I	C	E	N	Í			L				
	N			I	S	I	L	N	Á	B	A	R	V	A	
	V							H						O	
D	O	T	Y	K	Y	A	D	I	S	T	A	N	C	E	
	R	E	L	I	E	F	P	L	A	S	T	I	K	V	
G	N	I	M	O	C	S	I	D	E	R				Ě	

6. BONUSOVÝ ÚKOL: Přiřaď k sobě portrét sochaře, jeho dílo a jméno sochaře s názvem sochy.

Jozef Jankovič – Rovnováha
Krištof Kintera – Red is coming
Michal Gabriel – Tři postavy
Olbram Zoubek – O Evě
Olbram Zoubek – O Marii
Dalibor Chatrný – Hnízdo
Otto Herbert Hajek – Reliefplastik
Pavel Tasovský – Stébla
Vratislav Karel Novák – Nakloněné kruhy
Vladimír Preclík – Rozkvět vzdělanosti